

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Цзянь Цінь
«ТЕМБР-АМПЛУА КОЛОРАТУРНОГО СОПРАНО
У СУЧАСНІЙ ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ»,
подане на здобуття доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,
галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Обрана тема дисертаційного дослідження Цзянь Цінь викликає особливий інтерес, оскільки в сучасній практиці між європейською та китайською школами виконання оперних партій колоратурного сопрано існують певні відмінності, що проявляються не лише в технічних аспектах, а й у тембровій забарвленості, мовній інтонаційності та художніх завданнях, які ставляться перед виконавицями. Насамперед, у східному колоратурному стилі це не демонстрація віртуозної техніки, що притаманна європейській традиції, а створення «світлої», «неземної» атмосфери, наближеної до звичної китайської театральної естетики. У ХХ–ХХІ ст. з'явилося «нетрадиційне» колоратурне амплуа, в якому віртуозність стала не лише прикрасою чи символом легкості, а й інструментом психологічного аналізу, драматизації, експерименту з тембром та культурних синтезів. Як приклад, у музиці композиторів-мінімалістів (Ф. Гласс, Дж. Адамс) колоратурні повтори часто перетворюються на ритуальний або медитативний ефект, втрачаючи «традиційну» віртуозність, а у новітніх китайських операх (Сяо Юй, Тан Дун, Чень Ціган) колоратурність може поєднуватися з елементами пекінської опери чи пентатонічної мелодики, тобто, виникає «гібридне» колоратурне амплуа.

Звернення дисертанткою саме до тембру-амплуа колоратурного сопрано зумовлено кількома чинниками. По-перше, у сучасному музичному театрі відбувається постійне розширення уявлень про межі й можливості цього типу голосу: він виходить за рамки традиційного «віртуозного орнаменталізму» й набуває нових виразових функцій. По-друге, розвиток вокальної педагогіки

потребує осмислення тих викликів, які постають перед молодими співачками у процесі формування та збереження цього голосового амплуа. По-третє, колоратурне сопрано посідає особливе місце у репертуарі сучасних оперних театрів, а його інтерпретація залежить від багатьох факторів – історико-стильових, естетичних, технічних. Таким чином, метою дослідження обрано виявлення загального, особливого та одиничного у трактуваннях тембромплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці. В якості матеріалу дослідження здобувачка пропонує партитури опер В.А. Моцарта Г. Доніцетті, Дж. Россіні, Дж. Верді, Дж. Пуччіні, Л. Деліба та виконавські версії окремих номерів з цих опер.

В дисертації Цзянь Цінґь послідовно розв'язується низка важливих наукових завдань, що підтверджує вагому наукову новизну роботи, котра полягає в комплексному підході до вивчення феномену колоратурного сопрано: авторка розглядає його не лише з позицій вокальної техніки, а й у світлі тембрової характеристики, історичної еволюції та своєрідності інтерпретації в сучасному театрі. Особливо цінним є аналіз співвідношення природних властивостей голосу з вимогами амплуа, що дозволяє поглибити розуміння граней індивідуального й типового у вокальній практиці.

Дослідження має логічну структуру: Вступ, два Розділи, Висновки, Список використаних джерел і Додаток. Дисертаційний текст подається послідовно: від теоретико-методологічних засад до конкретного аналізу виконавської практики, що сприяє цілісному сприйняттю обраної теми. Авторка не обмежується лише описом тембрових характеристик, а й простежує взаємозв'язки між тембром, технікою та драматургічними функціями колоратурного сопрано. У роботі вдало поєднано музикознавчий аналіз із прикладами з виконавської практики, що робить висновки більш переконливими та прикладними. Дисертантка звертається не лише до класичного репертуару, а й до сучасних зразків, що дозволяє побачити еволюцію колоратурного амплуа у XX–XXI ст.

У самій назві дисертації міститься практичне значення роботи, що виявляється у її багатофункціональному застосуванні. Отримані результати можуть бути використані у сфері вокальної педагогіки як методичні орієнтири для формування професійних навичок молодих співаків, допомагаючи правильно вибудовувати техніку, враховуючи індивідуальні темброві особливості голосу, та більш усвідомлено підходити до добору репертуару. У виконавській практиці положення дослідження сприятимуть підвищенню інтерпретаційної майстерності, розширенню можливостей сценічної виразності та точнішому розумінню специфіки тембрових амплуа. Для музикознавства ж ця праця становить підґрунтя для подальших наукових студій у галузі вокальної теорії, історії та естетики оперного виконавства, відкриваючи перспективи для нових міждисциплінарних підходів до вивчення проблематики голосових типів і їх еволюції в сучасному мистецькому контексті.

Разом із тим, у дослідженні порушено низку дискусійних питань, що стимулюють подальші наукові пошуки: співвідношення універсальних і національних параметрів у формуванні вокальної школи; динаміка зміни амплуа в сучасному оперному театрі; перспективи розширення або трансформації функцій колоратурного сопрано в новітньому репертуарі.

Попри значну цінність дослідження, варто звернути увагу на кілька моментів, які могли б посилити його аргументацію. А саме, у дисертації Цзянь Цінь не розглядаються погляди Шан Деї – видатного композитора, виконавця, науковця, викладача, – універсального генія національної культури на трактовку колоратурної арії, що окремо висвітлюється у дослідженні Цао Хе «Вокальна спадщина Шан Деї: синтез національних та європейських традицій». Тлумачення колоратурної арії як новаторського жанру в структурі китайського вокального мистецтва додатково збагатити б аналітичну базу роботи Цзянь Цінь. Окрім того, відчувається також певна обмеженість у доборі репертуару: охоплено найважливіші класичні та сучасні зразки, проте залишаються поза увагою деякі важливі напрями, зокрема сучасна

східноєвропейська та американська вокальна традиція. Було б доцільно чіткіше окреслити методологічні критерії добору творів та виконавців для інтерпретаційного аналізу.

Однак представлені зауваження не впливають на позитивне враження від виконаної роботи. Таким чином, можливо констатувати, що отримані авторкою наукові результати є цінним внеском в сучасне музикознавство, а розроблена наукова концепція має подальшу перспективу вивчення.

Тим часом обов'язок рецензента примушує задати запитання й поділитися своїми міркуваннями. Зрозуміло, що обмежений загальними вимогами обсяг дисертації не дозволив розкрити деякі питання, відповіді на які хотілося би почути від авторки роботи:

Питання до авторки:

1. Які сучасні оперні твори Ви вважаєте найбільш показовими щодо нової ролі колоратурного сопрано – чи можна говорити про появу «нетрадиційного» колоратурного амплуа у XX–XXI століттях?
2. Чи існують, на Вашу думку, національні особливості у трактуванні цього амплуа (наприклад, європейська, американська чи китайська виконавська традиція), і як вони впливають на інтерпретацію?

Загальний висновок щодо відповідності дисертаційного дослідження встановленим вимогам. Підсумовуючи, слід констатувати, що дисертація Цзян Цінь «Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з музичного мистецтва і подана до захисту до разової ради Харківського національного університету мистецтв іменні І. П. Котляревського, є самостійним, завершеним й оригінальним дослідженням. Наукові публікації за темою дисертації у повному обсязі відтворюють основні положення роботи і, поряд із текстом праці, не мають порушень академічної доброчесності. Зміст, структура, актуальність теми, наукова новизна отриманих результатів та

теоретичне значення дослідження, практична значущість, як і отримані результати, що викладені у Висновках, дають підстави для визнання дослідження як такого, що відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Цзян Цінь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 – Культура та мистецтво, за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри сольного співу
та оперної підготовки
Харківського національного університету
мистецтв імені І.П.Котляревського

ЖАРКІХ Т.В.